

УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТІ

ПРОЛЕТАРІЙСЬКІ ВІСТІ

UKRAINIAN LABOR NEWS

Адреса: Cor. Fritchard Ave. and McGregor Library Winnipeg, Man., Canada.

Address: Cor. Fritchard Ave. and McGregor St., Winnipeg, Man., Canada.

РІК VI.

4. 113.

ЧЕТВЕР, 9 ЖОВТНЯ 1924.

WINNIPEG, MAN.

THURSDAY, OCTOBER 9th, 1924.

No. 113.

VOL. VI.

Адміністрація Східно-Китайської Залізниці перейшла в руки радянського правительства

ДОГОВІР МІЖ С.Р.С.Р. І ГЕНЕРАЛОМ ЧАНГ ЦО ЛІНОМ ПІДПИСАНО В МУКДЕНІ 20. ВЕРЕСНЯ.

Карахан каже, що договір з Чанг Цо Ліном є смертельним ударом для імперіалістичних держав.

МОСКВА, 7. жовтня. — На підставі договору, підписаного 20. вересня в Мукдені між радянським правительством і манджурським губернатором Чанг Цо Ліном, адміністрація східно-китайської залізниці перейшла 4. жовтня в руки Радянського Союзу.

В радянських кругах вважають цей договір стриманням наступу західних капіталістичних держав на Далекий Схід.

М. Карахан, радянський амбасадор в Пекіні, заявив в інтерв'ю з представником "Роста", що договір з Чанг Цо Ліном є смертельним ударом для імперіалістичних держав, відбравши їм останню нагоду захопити східно залізницю.

Східно-китайська залізниця є незалежною стратегічною лінією, що йде в східній напрямі від Манджурії до Владивостока. Вона довго була предметом спору між різними державами, що хотіли захопити над нею контроль. Від часу

повалення царського правительства її належність була оспорювана.

Пі поворот до Радянського Союзу, заявляє Карахан, відкриває перспектив політичного і економічного зближення між Радянським Союзом і Китаєм.

Радянське правительство має в своїм дослідженні докази на те, що плановано підчинити східно залізницю під чужинську контролю.

Карахан вірить, що майно залізниці, поверненої С.Р.С.Р. на підставі угоди, вартує півбіліона золотих рублів.

До угоди з Чанг Цо Ліном прийшло через попередній договір між С.Р.С.Р. і пекінським правительством, якого це останнє не було в спроможності виконати.

Через чотири місяці, сказав Карахан, залізнична угода висіла в воздуху, так як Чанг Цо Ліну відмовлявся визнати правительством, з котрим він перетнув над нею контроль. Від часу

МІЖ РАДЯНСЬКИМ СОЮЗОМ І ІТАЛІЄЮ НЕ ЗАКЛЮЧЕНО НІЯКОЇ ТАЙНОЇ УГОДИ.

Радянський уряд каже, що документ, переданий Туреччині одною з її сусідніх держав, є підроблений.

МОСКВА, 7. жовтня. — Народний комісаріят закордонних справ видав спеціальну заяву відносно передавання Туреччині однією з її сусідніх держав копії мнимого тайного договору, заключеного між Італією і Радянським Союзом в маю п.р. в Римі, який зобов'язує обидві держави до взаємної акції на Балканах.

Комісаріят закордонних справ заявляє, що цей документ, який мав бути підписаний радянським послом до Італії Юреневим, радянським мілітарним атташе в Англії Бернсом і бувшим генералом Гутуром, є чистою фабрикацією.

Заява рішучо заперечує, що в цій справі з'явився якийсь документ, який не був договір, тайний або який інший, і вважає, що мнимий документ був підроблений з наміром погіршити радянсько-турецькі взаємини.

КОРОЛЬ ГЕДЖАЗУ ГУССЕЙН УСТУПИВ З ТРОНУ.

Його найстарший син Емір Алі прийняв королівський трон, але без каліфату.

КАІРО, Єгипет, 6. жовтня. — Наспівши тут депеші доносять, що король Геджазу Гуссейн, який обороняв "святе місто" Мекку перед воявичим племенем Вагібі, уступив з трону.

Комітет визначних горожан Єддагу і Мекки, який домагається абдикації короля Гуссейна, отримав від Гуссейна телеграму, в якій він повідомляє комітет, що абдикує і бажає виїхати з Геджазу.

ЧІЧЕРІН ОСТЕРІГАЄ НІМЕЧЧИНУ ПЕРЕД ВСТУПЛЕННЯМ ДО ЛІГИ НАЦІЙ.

БЕРЛІН, 3. жовтня. — Радянський Союз робить заходи, щоб не допустити Німеччини до вступлення до Ліги Націй. Ствердження цього є між іншим лист, який одержав від Чічеріна Людвік Штайн, визначний німецький журналіст і особистий приятель Чічеріна.

Чічерін радить Штайнови звернути увагу берлінських політичних кругів на наслідки, які може мати вступлення Німеччини до Ліги Націй з огляду на Рапальський договір, зобов'язуючий взаємно Німеччину і С.Р.С.Р.

ЛІГА НАЦІЙ ВІДКИНУЛА ДОМАГАННЯ ЛИТОВЦІВ В СПРАВІ МІСТА ВІЛЬНА.

ЖЕНЕВА, Швейцарія, 4. жовтня. — Литовська делегація в Лізі Націй домогалася переглядання справи литовського міста Вільна і його округу, які насильно захопила Польща.

Проти домагання Литви вступила Польща, "мала антанта" (Чехословаччина, Югославія і Румунія) та Франція.

Навіть Англія піддержала Польщу, а це, кажуть, тому, що англійські капіталісти одержали в Польщі концесії на виробу лісів.

В наслідок цього Ліга Націй відкинула домагання литовської делегації, хоч давніше сама була за передачу Вільна Литві.

АНГЛІЯ ВИСЛАЛА ТУРЕЧЧИНІ ОСТРУ НОТУ.

ЛОНДОН, 8. жовтня. — Велика Британія вислала вчора до Туреччини остру ноту, в якій домагається евакуації мюзольської границі Туркама.

Цей округ був сценою недавньої боротьби між британськими і турецькими військами.

УТВОРЕННЯ НОВОГО КАБІНЕТУ В ГРЕЦІЇ.

ЛОНДОН, 7. жовтня. — Депеша з Атен до "Сентрал Нюс" доносить, що М. Міхаліакопелос сформував новий грецький кабінет, в котрім він є прем'єром. М. Россє є міністром закордонних справ, а генерал Конділіс, великий антисоціаліст, міністром внутрішніх справ.

В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ ВІДНОВИЛАСЯ БОРОТЬБА.

ВІДЕНЬ, 4. жовтня. — Доносення з Польщі подають, що українці в Східній Галичині палять польських колоністів і вбивають польських урядовців, які допускаються насильства над українським населенням.

ДОГЕРТІ ДОРОБИВСЯ НА МІНІСТЕРСТВІ.

СІЯТЛ, Ваш., 7. жовтня. — Сенатор Бортон К. Вілер, незалежний кандидат на віцепрезидента Злучених Держав, заявив тут вчора, що Гері Догерті, бувший головний прокуратор, був банкрутом, коли об'явив свій уряд, а як його покинув, то мав здохнути в банку свого брата \$75,000.

ХОЧУТЬ 6,000 ФРАНКІВ РІЧНОЇ ПЛАТНІ.

ПАРИЖ, 7. жовтня. — Представники більше як пів мільона державних службовців рішили вчора домагатися мінімуму платні 6,000 франків річно, відкинувши оферту правительства, яке годилося дати 5,600 франків річно.

В НЬО ЙОРКУ Є 300 ТИСЯЧ БЕЗРОБІТНИХ.

НЬО ЙОРК, 1. жовтня. — Міське Бюро Індустріальної Помочі сповіщає, що від щого пору в Нью Йорку є 300,000 мушин жейцин без заняття.

Положення вважається щетяжним через те, що 60 проц. безробітних становлять члени ріжних юній.

Бюро каже, що від осені 1921 р. ще ніколи не було в Нью Йорку так багато безробітних.

В ЕСПАНІ АРЕШТУЮТЬ РЕДАКТОРІВ.

ПАРИЖ, 1. жовтня. — З Мадриду доносять, що на приказ диктатора Прімо де Рівєри арештовано там кореспондентів двох аргентинських газет, родом Еспанців, за звідомлення про невадучу еспанської армії в Мароко.

Аргентинський амбасадор інтервеновав в оборони арештованих.

АРМІЯ ПЕКІНСЬКОГО ГЕНЕРАЛА ВУ ПЕЙ ФУ ЗАНЯЛА МІСТО ГУНГ ЧУАНГ ТСУ.

Війська провінції Кіангсу, прихильні до центральної китайської влади, заняли село коло Сунгкіангу.

ПЕКІН, 6. жовтня. — Виданий тут вчора урядовий комунікат каже, що китайські прамительственні війська на шангайкванським фронті заняли Гунг Чуанг Тсу і захопили північків та склади амуніції.

ШАНГАЙ, 7. жовтня. — Війська провінції Кіангсу, репрезентуючі пекінське правительство і оперуючі на полудневий схід від міста Сунгкіангу, що лежить 28 миль на полудневий захід від Шангаю, вдарили вчора з боку на неприятеля коло Шан Гаї Кван атак на військи манджурського губернатора Чанг Цо Ліна.

Армія Ву Пей Фу наступає на цій лінії і манджурські війська відступають.

ВІЙСЬКА МАНДЖУРСЬКОГО ГУБЕРНАТОРА ЧАНГ ЦО ЛІНА ЗАНЯЛИ ДВА МІСТА.

В Шангаю вислали з американських воєнних кораблів додаткові відділи моряків.

ЛОНДОН, 7. жовтня. — Депеші з Шангаю до "Дейлі Телеграф" подають, що генерал Чанг Цо Лін заняв Лін Юан і Тоусан, два міста, що загороджували йому дорогу до чілійської твердині.

Відомість про заняття міст наспіла до Шангаю в телеграмі від ген. Чанг Цо Ліна. Чанг Цо Лін каже також, що два чілійські режими піддалися його військам.

Відомість про заняття міст наспіла до Шангаю в телеграмі від ген. Чанг Цо Ліна.

Тисячі ранених переїзять через Чанг Ван Тоа.

ШАНГАЙ, 7. жовтня. — Тут знову вислали вчора американські моряки для охорони життя і майна американських горожан перед китайськими арміями.

ПЕРЕГОВОРІ МІЖ ЄГИПТОМ І ВЕЛИКОЮ БРИТАНІЄЮ СКІНЧИЛИСЯ НА НІЧІМ.

Єгипетський прем'єр Заглю Паша заявляє, що Англія відкинула всі його пропозиції.

ЛОНДОН, 8. жовтня. — Прем'єром МекДоналдом порушено такі справи: міжнародне становище Єгипту, присутність британських військ в Єгипті і суверенність над Суданом.

У всіх цих питаннях Британія на хотіла піти на ніякий компроміс.

В ПЕРЕДВИБОРЧІМ ЗАВОРУШЕННІ НА КУБІ СІМ ОСІБ УБИТО, А 75 РАНЕНО.

ГАВАНА, Куба, 7. жовтня. — Наспівши сюди звідомлення кажуть, що в політичній заворушенні в Камагуей убито в неділю 7 осіб а 75 інших ранено.

Боротьба розпочалася, коли поліція почала розбивати мітинг бувшого президента Менокала, який знову кандидує на президента республіки.

Стрільниця трвала дві години і порядку не привернено аж поки не покликали війська.

Між убитими є помічник шефа поліції і два поліціанти.

ПАРИЖ, 29. вересня. — Збільшено німецьких і чехословачьких комуністів, що були поставлені перед суд за першомайські демонстрації в Майнці.

"UKRAINIAN LABOR NEWS"
Printed and published tri-weekly by the Workers and Farmers Publishing Association, Limited, a joint stock company...

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ"
газета для робочого людю — виходить три рази на тиждень: у вівторок, четвер і суботу.

ПРАКТИЧНІ НАСЛІДКИ ПЛАНУ ДОСА.

Практичні наслідки плану Доса вже виявляються в Європі. Капіталісти європейських країн вже починають наступ на робітничу платню під претекстом, що їм треба зменшити кошт продукції...

Зразковим прикладом може послужити боротьба капіталістів проти майнерів в Бельгії. Між майнерською юнією і власниками копалин була заключена угода що до платні, годів праці і т.д.

Цей наступ бельгійських власників копалин на тамошніх майнерів пояснює міжнародний пропагандистський комітет революційних майнерів, який видав в цій справі летючку-заклик до майнерів всіх країн.

Завдяки репарційним ратам Німеччини, які, між іншим, вона платить вуглям, бельгійські капіталісти нагромадили великі запаси вугля. Маючи значний запас вугля, вони не лякаються страйку майнерів і тому використали момент на те, щоб зменшити їм платню, виправдовуючись притім німецькою конкуренцією.

Але це, що сталося в Бельгії, не промінь й других країн. Боротьба, яку зараз провадять майнери Бельгії, чекає також майнерів інших країн. План Доса, прийнятий на Лондонській конференції, призведе до того, що власники вуглевих копалин та вивіз вугля і інших товарів на заграничні ринки.

План Доса тільки починає виявляти практичні наслідки, а вже допровадив до того, що власники вуглевих копалин в Німеччині заводять 8, 8½ і 9-годинний день праці для майнерів, що працюють під землею, а 10-годинний для тих, що працюють на поверхні.

Свідомі німецькі вуглевих баронів ідуть бельгійським і зменшують своїм майнерам платню на 5 до 10 відсотків. Французькі власники копалин й собі заявляють, що вони також будуть змушені збільшити години праці французьким майнерам, як-що тільки довгий день праці остане на даліше в Німеччині.

Також, отже, план Доса, що його попирали соціал-патріоти і реформісти і який, завдяки їхній раді робітничих інтересів, зараз переводиться на практиці, загрожуює вже вперше чергу майнерам Європи, а далі стане загрозою іншим робітникам різних країн.

Першими жертвами цієї конспірації стали робітники Німеччини, за ними майнери Бельгії, а відтак прийде черга на робітників інших країн. Тому зовсім слушно звертає увагу робітників цілого світу на цю загрозу міжнародній пропагандистський комітет революційних майнерів і закликає, щоб допомогти бельгійським страйкуючим майнерам у їхній боротьбі проти наслідків Лондонської угоди.

Організований пролетаріат скрізь повинен підняти акцію за знищенням цієї конспірації капіталістів проти робітників всіх країн, тоб-то проти виконання плану Доса. А для цього потрібне-як найтісніше міжнародне порозуміння і об'єднання робітників.

Небезпеку, яку криє в собі план Доса, збагли перші майнери Німеччини, Великої Британії, а зараз і Бельгії. В кожній з цих країн вони висловили своє обурення проти цього капіталістичного заговору. Але чого не досить. Проти нього треба підняти рішучу боротьбу, яка матиме успіх тільки тоді, коли в ній візьмуть участь не тільки всі організовані майнери, але й увесь організований пролетаріат всіх країн.

ШАХРАЙСТВО В ДЕРЖ. БЮРИ ПРАЦІ У ВІННІПЕГУ.

Джон Квін, посол Независимої Партії Праці до манітобського парламенту, викрив шахрайства в державній бюри праці (Employment Service of Canada) у Вінніпегу, яке замісць чесного посередництва між робітниками і роботодавцями, на власну руку посилає робітників на роботу за нижчу платню, чим давали самі роботодавці.

Бюро праці практикувало це найбільше під час масового вислання робітників від праці на жнива. Фермери послали до "емплоймент офісу" за робітниками, пропонувавши платню по \$4.00 на день, а урядовці бюро годили робітників по \$3.50 на день, тобто по 50 ц. на день менше, чим давали фермери.

І бюро не є приватною агенцією, що хотіла-б вислужитися перед роботодавцями, але державною. Ми говоримо "перед роботодавцями", бо коли урядники цього бюро робили це з фермерами, то хто може запевнити, що вони не робили цього з великими роботодавцями, коли послали робітників до роботи в лісі, на залізницю і т. ин.

І це є державна інституція, що має своїм завданням безсторонно посередничити між тими, що дають працю і тими, що шукають за працю. Роботодавець сам пропонує робітникам вищу платню, а державне бюро, через яке йдуть замовлення, цю платню на власну руку знижає.

Цікаво, що скаже на це "Фармерський уряд" Бренгена, до якого соціалістичний посол звернувся зі скаргою на завідувачів цим урядовим бюро праці.

ВІДКРИТТЯ ТЕАТРАЛЬНОГО СЕЗОНУ У ВІННІПЕГУ.

В найближчу суботу, 11 жовтня 1924, відкривається в Укр. Роб. Дому у Вінніпегу новий театральний сезон драмою славного письменника Якова Гордіна "Сирітка Хася".

Праця, яка ведеться на сцені У.Р.Д. каже нам надіятися, що найближчий театральний сезон внесе чимало новин на робітничій сцені.

Відома річ для всіх ще й та, що при У.Р.Д. існує Театральна Робітничая Студія, себто школа гри на сцені. Хоч сама Студія виставлятиме свої представления не так часто, алеж члени Драмгуртка є рівночасно членами й Студії і студійна праця без сумніву матиме великий вплив на працю Драмгуртка.

Новий театральний сезон в Укр. Роб. Домі на днях відкривється. Знову кожної суботи через кілька місяців проходять на наших очах річні події з життя людей, які знайомитимуть нас не тільки з преріжними відносинами між класами, але й з тайниками душі різних людей.

Товариші й Товаришки! Приходьте громадою в суботу, 11 жовтня до Укр. Роб. Дому на отворення театального сезону, на комедію-драму "Сирітка Хася". М—а.

НОВА "РОБІТНИЦЯ"

Вийшло вже з друку чергове число "Робітниця" з 1 жовтня та, як і кожне попереднє — свіже, живе, цікаве своїм змістом.

В дитячій сторінці байка "Червона хусточка" і кілька дитячих дописів, а після цього "Сторінка наших читачок", яка свідчить, що читачки не забувають писати до свого журналу.

Далі "Веселий кутик", а на закінчення "Лікарські поради". Отже стільки багатьох цікавих розділів зміщено на 32-ох сторінках "Робітниця", як також кілька гарних ілюстрацій.

Тож з цього короткого перегляду бачимо, що цікава "Робітниця" з 1 жовтня. А треба додати, що про дрібні річі, річні уривки, замітки, що є поміщені в тім числі, я й не згадую.

Хто читає той знає! А хто читає "Українські Робітничі Вісти" той два рази знає. Тому я читаю цю робітничо-фармерську газету і другим раджу: Читайте "Укр. Роб. Вісти".

3 міжнародного робітничого руху

ПРОВІДНИКИ I.P.C. ТЯГАЮТЬСЯ ПО СУДАХ.

Відомо в Америці організація "Індустріальні Робітники Світа" (по англійські Industrial Workers of the World, а в скороченні I.W.W. — Ай-добля-добрі-о) розвивають тепер внутрішні спори, інстинговані керовані провідниками двох фракцій.

Недавно тому головний офіс Індустріальних Робітників Світа в Шікаго забрала в свої руки фракція Дойла, Фішера і тов. з чим не хотіла погодитися друга фракція — Грифита, Ровена, Бавермена і тов., яка перед тим була в заряді і контролювала цю організацію.

АРЕШТ СОЦІЯЛІСТІВ В ЯПОНІЇ.

В місті Осака, в Японії, поліція арештувала 22 соціалістів. Як повідомляють часописи, соціалісти Фукуда, Канакасі і інші з ньюю в капіталістичній суду, в справедливості якого вони не вірять. Членам I.P.C. доводилося і доводиться бути строго судженими в капіталістичних судах за саму принадлежність до своєї організації.

Індустріальні Робітники Світа, це була боева революційна робітничая організація, що має з собою славу історію. Найважливішою її рисою є те, що вона не визнає потреби політичної робітничої партії і політичної боротьби, а вірить тільки в боротьбу на індустріальному полі.

Є надія, що це спаміята членство I.P.C. і воно відкине геть провід цих авантюристично-демагогів і піде за провідом комуністів.

БЕЗРОБІТТЯ В ЗЛУЧ. ДЕРЖАВАХ ЗРОСТАЄ.

Хвилевий "бум" в Злучених Державах скінчився. В ріжних індустріальних центрах зростає безробіття. В Дітроїт, центрі автомобільної індустрії, відправлено від роботи в останніх тижнях кількадесят тисяч робітників.

СТРАЙК ТКАЧІВ В ШОВКОВИХ ФАБРИКАХ В ПАТЕРСОНІ.

В Патерсоні, в стейті Нью Джерзі, Злуч. Держ., страйкує около 5,000 ткацьких робітників в шовкових фабриках. Фабриканти не хотять визнати юніїв і живляють "інджонкшинів" та поціліють репресій, щоб зломити страйк.

Страйкерам заборонено згромаджуватися в якій-небудь залі на мітинг. Проте страйкери відбули масовий мітинг при замкнених дверях, на якім промовляв провідник страйкерів комуніст Бікс. Коли прийду туди відділ поліції, мітинг вже був скінчений і ніхто не хотів виявити назвиск безділків.

В КРАЇНІ НЕВОЛИ І СЛІЗ.

УНІВЕРСИТЕТ НА ГОРИЩІ.

"Русинський" університет виявляє, що "славнозвісний" закон про державну мову, це безсоромне шахрайство. Уже сама назва університету "русинський", втворює в недрах польського міністерства народної освіти, показувала, що починається перша дія "комедії з передяганим", та що мізерну "укавістичну інституцію" з програмою не більшою за вчительський інститут, хочуть виобразити перед Європою як український університет.

Після того, як було вгадано назву, почали вгадувати професорів. За першого професора і можливого "ректора" майбутнього "університету" об'явився славнозвісний петлюрівський дипломат Смалль-Стоцький, що вся його вченість обмежується невеличким відділом бухгалтерії про балянсування фіктивних видатків.

Смалль-Стоцького було викликано до Варшави на переговори про "програму" університету і тут у міністерстві народної освіти йому запропоновано було обняти посаду ректора. Але Стоцький не дур-но був петлюрівським дипломатом.

Смалль-Стоцького було викликано до Варшави на переговори про "програму" університету і тут у міністерстві народної освіти йому запропоновано було обняти посаду ректора.

університет" у Кракові, але разом з цим оголосив цілу декларацию про те, як повинні будуть поводитися "русинські" студенти. Із декларації видно, що сенат краківського університету вважає майбутній "університет" за місце, де виховуватимуться шпиги, провокатори та роздаки брехунці на послука польського уряду і тільки та й поївак геть, несторгувавшись.

Залишившись без ректора, міністерство народної освіти почало шукати помешкання для "університету". У Львові такого помешкання, звичайно, "не нашлося", не нашлося його і по всій Західній Україні і тільки, як заявило міністерство, "після великого зусилля" знайшли... два порожні горішки поверхи у позичково-шадничій касі в Кракові. Ці поверхи разом із шкурами, що там кишають, і будуть початком "русинського університету".

Проте, навіть таке мізерне помешкання не випало дурно бідолашним "русинам". Сенат краківського університету (найужденнішого з усіх авторитетних університетів), чогось запитаний міністерством народної освіти, великодуш-но дозволив польському урядові влаштувати "русинський

ко французький і яке проміння, скільки може повалити люду... А потім знову конференція... І нові бюджети... І нові призови... І нові гидроплани... І нові дреднаути... І т. д. і т. ин.

Оце знов щось за балакали про обезброєння... Наслідки поки ще такі: 1) Великі маневри англійської флоты в Середземному морі. 2) Парад флоты підчас лондонської конференції.

3) Карна експедиція до Судану й до Південної Америки... 4) Збільшення війська в Індії. Це — англійське "обезброєння". 5) В Італії — морські маневри. 6) Франція буде в Шербуренції, невеличкі інформаційні в газетях заміточки друкують, на скільки кілометрів убиває англійський газ, на скільки

ДОРОГО ЦЕ ВСЕ КОШТУЄ.

(Малый фейлетон.)

Мало не що місяця обовязково увесь культурний захід "обезброюється"...

І обовязково в справі кожного чергового "обезброєння" скликається конференція... Починає перша Велика Антанта, а за нею Мала Антанта. Посередини Ліга Націй, і Лойд Джордж, і Бонар Ло, і Балдвін, і МекДоналд...

І обовязково кожний, як іде "обезброюватися", — сідає на нового ним збудованого дреднаута й смалить на "беззбройну" конференцію.

Перед конференцією відбуваються обовязково військові маневри, робиться огляд повітряної флоты, видається наказ про новий призов, й голосується військовий бюджет.

Коли це все зроблено, прем'єр з військовим міністром сідають на авто: — Гуди на пристань. Уже можна.

На пристані вже красується морська "забавка" з жерлами у кілька-десять сантиметрів, круг той забавки гидроплани кружляють, а під нею човни підводні...

Багнети на команді сріблом одлискують, на офіцерях найновішої системи револьвери. — Обезброюватися ідемо! Ідуть, і балакають. Говорять обовязково про гуманізм і про відновлення зруйнованого господарства.

А потім уже, після конференції, невеличкі інформаційні в газетях заміточки друкують, на скільки кілометрів убиває англійський газ, на скільки

ко французький і яке проміння, скільки може повалити люду...

А потім знову конференція... І нові бюджети... І нові призови... І нові гидроплани... І нові дреднаути... І т. д. і т. ин.

Оце знов щось за балакали про обезброєння... Наслідки поки ще такі: 1) Великі маневри англійської флоты в Середземному морі. 2) Парад флоты підчас лондонської конференції. 3) Карна експедиція до Судану й до Південної Америки... 4) Збільшення війська в Індії. Це — англійське "обезброєння". 5) В Італії — морські маневри. 6) Франція буде в Шербуренції, невеличкі інформаційні в газетях заміточки друкують, на скільки кілометрів убиває англійський газ, на скільки

PROVINCIAL LIBRARY MANTO... Сторона 3.

Могутня культурна зброя.

(Спеціальна кореспонденція до “У.Р.В.”)

Вже перший досвід в справі переведення в життя так званої українізації показав, що найбільшою перешкодою в тій праці є брак української книжки. Це почувалося всесмі: і на фабриці й серед міської інтелігенції й на селі та в червоній армії. І як бачило це давалося почувати, можна судити хоч би на прикладі з червоною армією. В Радянській армії нема неписьмених. Новобранців (молодих червоноармійців), як тільки вони попадають в армію, зразу ж навчають читати й писати. Але через брак українських підручників, вони вчилися по російськи, а потім, розходившись по селах, мимоволі виконали русифікаційну роботу.

Отже залунав по всій Радянській Україні клич: — Української книжки! Підручники для шкіл, теоретичні книжки для освіченого читача, масової, зрозумілої книжки для села, для червоної казарми! Гасло це було підхоплено й владою й партією й громадськими установами. Гарячкові початки працювати державне Видавництво, виникла ціла низка інших видавництв — партійних, кооперативних, громадських і приватних. Але державне Видавництво не в силі було задоволити всіх потреб українського книжкового ринку. Головна його мета — видавати підручників для шкіл та обслуговування численних державних установ. Тим часом потреби широкі маси читачів залишалися без задоволення. Бо не могли цього зробити й численні дрібні видавництва — розпорощені, без великих фінансових засобів, без належного зв'язку з ринком та низовим, масовим читачем. Але Радянська земля — це край великих можливостей. Необхідність примусила об'єднати цілу низку окремих дрібних і більших видавництв (“Космос”, “Червоний Шлях”, “Гарт”, “Плуг”, “Молодий Робітник” та інші) в одне велике, міцне й розгалужене видавництво “Червоний Шлях”. Фундаторами цього видавництва виступили Народний Комісаріят Освіти й Центральний Комітет Комуністичної Партії (більшовицької) України. Коли придлялися до роботи цього нового видавництва то просто дивувалися тій велетенській роботі, що вона велілася виконати за дуже короткий час. Видавництво “Червоний Шлях” має вже тепер два мільйони золотих карбованців

власного капіталу! Воно посідає дві власні друкарні, дуже добре влаштовані, заоснарені ліногетками, ротативними машинами. Видавце це видавництво аж 13 часописів; серед них такі журнали, як “Червоний Шлях”, “Шлях освіти”, “Шлях до Комунізму”, “Студент Револьюції”, “Знання” (бібліографічний), “Істмоп” (присвячений історії в'язничого руху в У.С.Р.Р.), “Наукові записки”, “Радянська Освіта” (для сільського читачества), та інші. Кожен із цих журналів обслуговує інші шари читачів Радянської України. Та видавництво “Червоний Шлях” не обмежується одними лише часописами. Воно видає також надзвичайно багато книжок, починаючи з ґрунтовної теоретично-марксистської літератури й кінчаючи популярними книжочками для селянства. Гаслом своїм видавництво обрало: — “Ліній” — і це гасло щиро й активно виконує. Готуються до видання повне зібрання творів Л.Толстого українською мовою. Крім того буде видано скорочену популярну збірку його творів у 5 томах. Друкується український переклад “Капіталу” К.Маркса. Здано до друку багато праць Енгельса, Каутського, Плеханова й інших теоретиків марксизму. За редакцією секретаря Ц.К.К.П.(б.) У. виходить бібліотека “Ленінський Призов” для виховання маси нових членів партії — робітників. Вийшов уже з друку перший том надзвичайно цікавої праці Павла Христюка “Нарис Історії класової боротьби й соціалізму”, здано до друку ще два томи. Вийшов також четвертий том ґрунтовної праці проф. М.С. Грушевського “Історія Української Літератури”. Також видано 1-й том (А.Ж.) великого академічного словника російсько-українського. Ця остання книга обіймає аж 200 друкованих аркушів, цінаж її всього 8 карбованців (для Америки 10).

Крім цієї теоретичної літератури, розрахованої головним чином на міського читача, видавництво “Червоний Шлях” випустило вже 80 книжок “Бібліотеки Селянина”, з яких 20 книжок присвячено сільському господарству, 20 природознавству, 10 історії й 30 новій художній літературі. Видана велика науково-популярна література “Знання” й багато іншої масової літератури.

Один по одному виходять збірники новітньої поезії й прози, вийшла нова книжка “Вітер з України” відомого поета Павла Тичини, “Європа на вулькані” Валеріяна Полюшка, готується “Бібліотека Заходу”, має вийти недовільна збірка українсько-американського письменника Шоломського “Фабрична півнолі” й інші.

Взагалі, не обмежуючись постананням книжкового ринку в У.С.Р.Р., видавництво “Червоний Шлях” має на увазі поширити свою діяльність і на закордонні українські землі й рольові, втім числі й на Канаду та Злучені Держави. Нема чого й казати, що про думку видавництва українські робітники зустріли радісно, й щиро допомагають в цій корисній роботі “Червоного Шляху”. На закінчення наведемо ще рахунок, котрий показує надзвичайний розвиток видавництва за останні місяці.

Видання, що вийшли за час з першого квітня по перше вересня 1914 р.:

- Квітень — назв 23, друк. аркушів 98 1/2, наклад 129,700, відбитків 596,900.
- Травень — назв 25, друк. аркушів 131 1/4, наклад 113,300, відбитків 627,600.
- Червень — назв 30, друк. аркушів 139 і одинадцять п'ятьдесятитри, наклад 186,000, відбитків 755,000.
- Липень — назв 40, друк. аркушів 198 1/2, наклад 347,700, відбитків 1,388,500.
- Серпень — назв 67, друк. аркушів 233 1/2, наклад 582,750, відбитків 2,063,500.
- Вересень — назв 185, друк. аркушів 801 і п'ять тисяча чотири, наклад 1,359,450, відбитків 5,431,500.

З цього рахунку ми бачимо, що нарешті Радянська Україна має своє справді масове українське видавництво. При такій культурній зброї нас вже не буде турбувати доля українців, особливо коли додати до цього ще велетенну кількість українців, котрих, що їх видає “Червоного видавництва”.

Тішити нас також, що видавництво “Червоний Шлях” є в добрих певних руках, бо його головним редактором є відомий український письменник тов. Сергій Пилипенко, котрий вже не раз показав себе надзвичайно здібним організатором, особливо у видавничій справі.

Василь Роголенко.

ВІДНОШЕННЯ ЯПОЇ ДО КИТАЙСЬКИХ ПОДІЙ.

Японська газета “Асахі” повідомляє, що відбулося засідання японського кабінету в китайській справі. Японський міністер закордонних справ Шіохара заявив, що Японія не може залишитися глядачем на події в Китаї і повинна уважно слідкувати за ними. Міністер юстиції, член партії Сейюкат, Іюкота і міністер шляхів, лідер партії Кокусін Іюкай, заявили, що без огляду на те, чи виграє пекинський уряд в боротьбі, чи програє Англія та Америка, все-ж таки треба запровадити міжнародно контроль над Китаєм. Тому Японія повинна остаточно вирішити, яке відношення до подій в Китаї найбільш відповідає інтересам Маньчжурії та Монголії. Більшість членів кабінету обстоювала, щоб допомогти Чанг Цю Лінюві. “Асахі” повідомляє, що доти, доки не з'ясується остаточно поведінка Англія та Америки в Китаї, Японія буде тільки вітчукувати.

ФРАНЦІЯ ВИЗНАЄ С.Р.С.Р. ШЕ МАБУТЬ В ЖОВТНІ.

В Франції вже всі визнають за потрібне відновити нормальні стосунки з С.Р.С.Р. Ніхто не має сумніву в тому, що більшість парламенту ухвалить визнання С.Р.С.Р. де юре. Це буде мабуть ще такі в жовтні. Де-Монзі вважають за майбутнього французького посла в Москві.

АБО ГРОШІ, АБО ДІМИСІЯ.

Нинішній румунський уряд старастарється одержати позиčku за кордоном на 100 мільйонів карбованців, щоб запобігти фінансовій катастрофі, яка загрожувала Румунії. Однак, за кордоном подорож міністра фінансів, Вінтіле-Братіану, очевидно, не дала ніяких наслідків. В румунських політичних колах зазначають, що коли Вінтіле-Братіану доведеться повернутися до Бурашету з порожніми руками, кабінет Братіану мусить подати до димісії. Вистрошення падіння кабінету залежить виключно від позички.

ДОРОЖНЕЧА В ПАРИЖІ.

Дорожнеча життя в Парижі та в провінції збільшується. Франк знецінюється. Надзвичайне засідання кабінету міністрів, під головуванням Ерріо обговорювало цю справу і після довгої дискусії становище, взагалі, визнане за серйозне.

ЕСПАНСЬКИЙ ТРОН ХИТАЄТЬСЯ.

Диктатура Де-Рівера в Еспанії, невадла підборка італійського фашізму, розвалюється остаточно. Безуниці поразки в Марокко виснажили фінансові ресурси країни, а ще більші терпіння населення. Корона еспанського короля в великій небезпеці. Великої ваги надають тому, що він відмовився під примусом від визити до Остенди, куди вже давно збирався. Диктатор Де-Рівера радий йому краще не їхати. Подорож Де-Рівера до Марокко, щоб лівдудувати війну, не дала ніяких наслідків. Його власні реґіменти зустріли його з захопленим приривом. Після цього відставку диктатора було вирішено остаточно. Але не знайшовся нікого, хто-б погодився занять його місце. Король Альфонс пробував порозумітися з республіканцем Ехіваретю. Йому було запропоновано знайти вихід із марокканського авантюри. Але Ехіварета, що вже раз брав на себе таку місію в Марокко, цього разу категорично відмовився від пропозиції короля.

Поки що уряд збанкрутував. Де-Рівера, не вважаючи на пририв до нього населення, усіма силами намагається утримати владу в своїх руках. Прихильників республіки стає все більше й більше.

ПРЕДСТАВНИКИ ІНСТИТУЦІЙ РАД, УКРАЇНИ ЗА ГРАНИЦЕЮ.

У міжнародному Кооперативному Конгресі в Генті беруть участь представники української кооперації тт. Кур'я (член Правління Українбанку), Вітошкин, Бляхер та Гетдер. Представника Всеукраїнської Академії Наук професора Крилова, підчас його побуту в Парижі, запрошено до участі в засіданнях Парижської Академії Наук. Це перший подібний випадок в історії В.В.А.Н., який свідчить про зміну відношення французького громадянства до Радянських установ.

Радянський представник в Польщі називається Войков (Петро Лазаревич), а не Волков, як це уперто його називають, особливо в українській пресі. Два роки тому т. Войков призначений був представником до Канади, але англійський уряд відмовився його прийняти.

3 поля науки і техніки

ВІДКРИТТЯ СЛІДІВ СТАРИНОЇ КУЛЬТУРИ В АФРИЦІ.

В грудні 1922 року була вирішена з Англії наукова експедиція до джерел ріки Сальбени (Південна Африка). Вона вийшла з Єгипту під проводом Ромуалда Штробла, і після восьмирічних блукань натрапила на руїни міста, що носить на собі сліди найглибшої старини. Руїни знаходяться в оазі посеред велетенної пустині, чому й доступ до них був незвичайно важкий. Серед руїн захилювався басейн, стіни якого вилічені червоним порфіром. Стіни безлічі храмів покриті клівином писемом. Малюнки на них нагадують старинні вавилонські та фінікійські пам'ятники. Вважають велетенні кубічні камені, що поширені по всій землі та ще до цього часу вважаються деякими народами за святощі.

В одній гробниці знайдено вісім скелетів чорної раси. Всі вони вкриті масивними золотими прикрасами. — Штробла збирав їх до 80 кілограмів, не рахуючи неошліфованих діамантів та рубінів в золотих оправках та браслетів.

Цікаво, що в лісі, що оточує руїни, блукають велетенні статуї здичавілої худоби — переважно коров та кіз. Це заставляє думати, що тут були вперше присвоєні в доісторичні часи, коли в Європі ще не було й чутки про вогонь. Експедиція вважає, що знайшла столицю старинної Етиопії, про яку є згадки в египетських, єврейських та вавилонських пам'ятниках. Однак, ближчі відомості дасть сам Штробла, коли поверне з експедиції, ілюструючи свої до-

сягнення багатим фотографічним матеріалом. Не має сумніву, що тут буде знайдено корінь нашої сучасної культури.

ХОРОБА РАК І БОРОТЬБА З НЕЮ.

В Західній Європі в 90-их роках минулого століття пересічно на 100 тисяч населення що року від рака вмирає 69 душ. 1901—1905 років число смертей збільшилось до 74, а від 1906—1910 року — до 84. Останніми роками на те-ж число населення смертей припадає вже 120 у Швейцарії, 97 в Англії, 74 в Бельгії і т. д. Пересічно, число офіційно зареєстрованих смертей від рака в Західній Європі досягає 300 тисяч що року і, безумовно, число це ще не повне.

В Америці спостерігається таке-ж збільшення ракових хвороб, як і в Європі. В Злучених Державах 1920 року вмерло від рака 89 тисяч душ, тоб-то 84.5 смертей припадає на 100 тисяч душ населення.

На рака переважно хворіють жінки. Починаючи від 45 років від рака серед жінок смертність 2 рази більша, ніж серед чоловіків.

Найчастіше рак буває в шлункові, кишках, печінці, матці і грудній залозі.

Боротьба з раком не під силу окремим борцям і науковим дослідникам. В Західній Європі це вже усвідомлено давно і там є наукові установи, що досліджують причини ракових хвороб. Поки в цьому напрямку зроблено не дуже мало. Лікарська допомога при ракових хворобах корисна булає тільки тоді, коли хорі звертаються в самому початку хвороби, та й то не завжди.

ВСЯЧИНА

40,000 вужів. — В столиці Японії, Токіо, 200 торговців вужами достарчують по 40,000 вужів місячно для поживи і медицини столиці.

Щезають вітраки. — Вітраки в Голандії, які там прикрисували країну, повільно, але стало, щезають перед наступом модерної машинерії.

Найглибше місце в океані знайдено 145 миль від берегів Японії. Глибина океану в тім місці сягає 32,636 стій, або поверх 6 миль.

Даремна рада. — Польська влада радила над законом, яким має заборонити вивіз з Польщі золота й срібла за кордон.

Дурниця, хіба Польща має зслато на вивіз?

Готуються до втечі. — Альфонсо, король Еспанії за останніх кілька місяців зробив великі вклади в англійській бизнесовій підприємства. В Лондоні кажуть, що король сподіється “евакуації” королівської корони з своєї голови.

М. Сильвергелдєць.

Голодного року.

(Спомини.)

(Продовження.)

Я сперся ліктями на коліна й думав. Кирило гляді у вікно, але ніякої радості не почув. Серце його було ніби мертве, мов стиснене двома сильними камінними п'ятами, а думки літали далеко, далеко, аж по той бік океану. Два роки канадійського життя не вирішили в него почуття до свого рідного. Бо хоч він був й бідний, ходив на панське, то все-ж ніколи не турбувався їдою, ані спанням. Були галушки, борщ, кудеша, смачне, своє, рідне. Хлопці, дівчата, всі господарські діти. Ніхто не м'явнив грошей в бідних дівчат так, як тут. І Кириліві агадалися той далекий і близький образці, як здалося. Лише два роки тому, як він там був, а він тут сяди миль відтн. Голодний, без хліба й праці.

До хати влетів Іван і перебив його туго. На плечах повний мішок хліба, а під пахвою, щось в папері завинчене.

— Ось, буде празник! Кирило глянув на Івана і усміхнувся. — Господарський сприск і ходити за сугарями. От як-би твій батько знав як тут живеш? Не повірив-би!

— Хай їх громи побити! Вони виглядають за доларами. Хай виглядають.

— Ну й що-ж?

— Є сімнадцять бохонців. Живемо, як в бога за дверима. Присий-бо!

— А що в папері?

— Свинячі ноги. Будемо варити гижки. За твоїх десять центів купив хліба, а за своїх ніг. Чосичку вимантав в Палажки.

— Кілько-ж тих ніг?

— За десять центів дав шість, а дві й потягнув, то є нігми.

— З тебе коник!

Іван розважав мішок, вложив хліб на ліжку, а ноги завісив до Палажки. Доки Іван вернувся від Палажки, Кирило ажовив хліб в коробку і заснував під ліжку.

— Все добре! — сказав Іван зачиняючи двері. — Ще на вечеру будемо їсти, як шевці. А тепер давай хліб. Де-ж ти його вже сховав?

— Під ліжку.

— Трохи поміжти й підємо, може дещо трапиться.

Іван витягнув коробку, взяв один бохонець хліба, переломив до коліна й дав мені доловину.

— Іж та те гризися. А ти

Кирило Іж також, бо до гижок це далеко. Підємо на ярду, були всі наші. Сильні хлопці. Руки грубі, ноги як в гамбургських коней, плечисті, лише очі позападалися їм. Деякі з них працювали по п'ятнадцять годин денно. Бідні йшли до дому (три милі) а інші ночували в вагонах. Постелять корі й так сплять.

— Як робота? — спитав одного Іван.

— Добре.

— Чи це приймає?

— Ні. Ще й цих далі понаганяе.

— Нема, нема, — відвався якийсь з другого вагона.

І побачив, що ті люди старіють, якнайдовше задержати роботу і тому немилосердно дивились на тих, що хотіли там стати до роботи. Я також бачив, що та робота не була для Івана, ані для Кирила, а за себе, то навіть нічого й не думав. Одного цента від тайзи. За сто тайзів одного долара. Ми покрутились, поглядали, боса навіть не бачили й вернулись назад. По дорозі ми довідались, що завтра рано, на Гренд Тронк буде брати людей до роботи, до будови нової дороги “стїл-ген”.

— Треба рано встати, — сказав Кирило, — а ми мусимо стати.

Я ждав того ранку нетерпеливо. Цілу ніч перекидався то на оди, то на другий бік. Все думав, чи стану я, чи ні, а як

шоб вивести їх з вагона. Люде, що виландували ті тайзи, були всі наші. Сильні хлопці. Руки грубі, ноги як в гамбургських коней, плечисті, лише очі позападалися їм. Деякі з них працювали по п'ятнадцять годин денно. Бідні йшли до дому (три милі) а інші ночували в вагонах. Постелять корі й так сплять.

— Як робота? — спитав одного Іван.

— Добре.

— Чи це приймає?

— Ні. Ще й цих далі понаганяе.

— Нема, нема, — відвався якийсь з другого вагона.

І побачив, що ті люди старіють, якнайдовше задержати роботу і тому немилосердно дивились на тих, що хотіли там стати до роботи. Я також бачив, що та робота не була для Івана, ані для Кирила, а за себе, то навіть нічого й не думав. Одного цента від тайзи. За сто тайзів одного долара. Ми покрутились, поглядали, боса навіть не бачили й вернулись назад. По дорозі ми довідались, що завтра рано, на Гренд Тронк буде брати людей до роботи, до будови нової дороги “стїл-ген”.

— Треба рано встати, — сказав Кирило, — а ми мусимо стати.

Я ждав того ранку нетерпеливо. Цілу ніч перекидався то на оди, то на другий бік. Все думав, чи стану я, чи ні, а як

шоб вивести їх з вагона. Люде, що виландували ті тайзи, були всі наші. Сильні хлопці. Руки грубі, ноги як в гамбургських коней, плечисті, лише очі позападалися їм. Деякі з них працювали по п'ятнадцять годин денно. Бідні йшли до дому (три милі) а інші ночували в вагонах. Постелять корі й так сплять.

— Як робота? — спитав одного Іван.

— Добре.

— Чи це приймає?

— Ні. Ще й цих далі понаганяе.

— Нема, нема, — відвався якийсь з другого вагона.

І побачив, що ті люди старіють, якнайдовше задержати роботу і тому немилосердно дивились на тих, що хотіли там стати до роботи. Я також бачив, що та робота не була для Івана, ані для Кирила, а за себе, то навіть нічого й не думав. Одного цента від тайзи. За сто тайзів одного долара. Ми покрутились, поглядали, боса навіть не бачили й вернулись назад. По дорозі ми довідались, що завтра рано, на Гренд Тронк буде брати людей до роботи, до будови нової дороги “стїл-ген”.

— Треба рано встати, — сказав Кирило, — а ми мусимо стати.

Я ждав того ранку нетерпеливо. Цілу ніч перекидався то на оди, то на другий бік. Все думав, чи стану я, чи ні, а як

стану, то що буду робити? Тяжка робота а не міг робити, в Канаді ще не робив тай мови не знав. Ніч була роком. Та все видержав.

Раненько, ще далеко дохід сонця, ми повстали, найдальше хлопцями гижок, сухого хліба, зашпили водою, зібрали всі свої річчї в мішки, в валізки, повідмічили Палажку, що як ми не вернемось, щоб зямкнула хату і вийшли.

— Щоб дідька шляк трафив, а роботу маємо дістати! — сказав Іван. — Карті ніколи не збрешуть. А ти, — звернувся Іван до мене — держись нас. Будеш за “вотербоа” (водноса).

Прийшли на Гренд Тронк стасцію і вже застали сотки людей. Були Англіїці і інших національностей, а вже найбільше українських емігрантів. В повншіваних сорочках з старокравими “куферками”, з мішками, ждали часу. Молоді й старі. Всі дерлися ближе до платформи стасії, всі думали лише одно: “як-би мене”.

Ось-й дочекались вже тої години. Потяг заїхав на побіжний шлях, наладований ріжним матеріалом — готовий до від'їду.

На платформі з'явився головний бос, почав оглядати та вибирати собі людей. Всі рушили до боса, але він сказав, шоб не рвалісь, бо для всіх роботи нема. І він почав вибира-

ти. На другім кінці платформ ми стояв другий наставник і лише пальцем вказував та вибирав собі людей. Кого пририв, так зараз відспілав на потяг. Іван з Кирилом вже були також на потязі. Виходило, що й їх також пририв.

Я держався Іж, але як почались тиснути, то мене витиснули далеко назад. І глянув я на Івана та Кирила, та аж сплалак. Вони віддуть а я останусь. Потяг засвітав і почав рушати. Іван побачив мене заплаканого, махнув рукою, шоб я йшов. І я пририв до потягу.

— Вилази сюди! — крикнув і витягнув мене в вагон.

— Та як-же я...

— Тихо!

Я й замовк. “Що буде, то буде” — думав собі.

Дорога вже була збудована а чого наймати миль від Порт-жа ла Прері ми пересіли на другий потяг і їхали пару днів, новою дорогою на призначене місце.

Всі позлазли, позаносили свої пакунки до вагонів “сліппінґ карс”, а я також. Іван вибрав ліжка і показав мені де маю спати.

— Та-я ще...

— Мовчи! — сказав. — Ми все направили.

Вся машинерія пуштена в рух. Наставники бігають і розпоряджаються. Іван і Кирило бють “шпайги”. Я кручуся, то сюди, то туди.

Кожний класово свідомий робітник повинен передплачувати і читати робітничу газету

The WORKER

Офіціальний орган Комуністичної Партії Канади. Передплата на рік виносить \$2.00, на пірік \$1.00. Зашльте передплату такі ще нині!

Address: **The WORKER**, Room 301, Tyrrell Bldg., 95 King St., East, Toronto, Ont.

